

מתי גולדשמיט
תרגום: בני לוי

ריקודים עממיים ישראלים ביפן

חוויותיו של מדריך מגרמניה בארץ השמש העולה

למרות שכל אחד מהקוראים היקרים שלנו יודע באופן כללי היכן ממוקמת יפן, כלומר, במזרח הרחוק, פרטים גיאוגרפיים ספציפיים יותר אינם ידועים כמעט. לדוגמה, יפן נמצאת הרבה דרומה ממה שנהוג בדרך כלל לחשוב. טוקיו נמצאת באותו קו רוחב כמו לוס אנג'לס או, באירופה, באותו קו רוחב כמו קפריסין. בעיקרון, יפן היא מדינת איים עם ארבעה איים ראשיים: הוקיידו, הונשו (האי הכי גדול ונחשב השטח העיקרי של יפן), שיקוקו, וקיושו וכ-430 איים נוספים מיושבים.

בשנת 1945, לאחר כניעתה של יפן לבעלות הברית, סופחו ארבעה איים מצפון יפן - הובומאי, שיקטאן, קונאשירי ואתורופו, על ידי ברית המועצות דאז (החל מ-1992 פדרציית רוסיה), לשטחה שלה ללא כל תביעה היסטורית.

יפן, המפוצלת מנהלית ל-47 פריפקטורות ("קן"), היא רק מעט גדולה מגרמניה ושטחה כ-85 אחוזים מהשטח של קליפורניה. מבחינת אוכלוסייה, ביפן 126 מיליון תושבים, 50% יותר מאשר בגרמניה - המדינה הגדולה באירופה. מאידך, אוכלוסיית יפן הרבה יותר קטנה, רק כ-38% מזו של ארצות הברית, אך היא מאוכלסת בצפיפות רבה.

עבור צופים זרים, המרחקים בתוך המדינה על ציר הצפון-דרום עשויים להיות מפתיעים גם כן: מ-וקנאי (הוקיידו) ל-גאאה (אוקינאוה כחלק מאיי ריוקיו), המרחק בקו ישר הוא כמעט 2,500 קילומטר (או כ-1,550 מיל), לעומת באפלו (במדינת ניו יורק) בגבול עם קנדה למיאמי (בפלורידה) עם "רק" 2,235 קילומטר (1,389 מיל).

למרות שניתן להניח כי ריקודי עם ישראלים הם חלק בלתי נפרד מרבים ממעגלי הריקוד העממי הבינלאומיים הפזורים ברחבי המדינה, מרכז ריקודי העם הישראלים ביפן נמצא בבירור באזור הגדול של טוקיו, שיש בו 38 מיליון תושבים, ואחריו שתי הערים השכנות אוסקה וקיושו (האחרונה הייתה בירת יפן עד 1868).

ירון מישר, עורך המגזין "רוקדים-נרקודה", דיווח בהרחבה על מסעו בסתיו 2002 [בגיליון מספר 61](#). בהתאם לכך, גורית קדמן ז"ל, שנולדה בלייפציג (גרמניה) בשנת 1899, בוודאי ביקרה ביפן כבר בשנות ה-50, ועשרות שנים לאחר מכן, גם שמות ישראלים מוכרים אחרים מצטרפים לרשימה, כגון יונתן גבאי ז"ל, טוביה טישלר, שמוליק גוב-ארי, יענקל'ה לוי ז"ל ודוד אדרי.

イスラエルダンス講習会

講師 **Matti Goldschmidt 氏**
(通訳 渡部和子氏)

皆さんの例会ですぐに踊れるような易しい曲など
素朴な民族音楽の鑑りの講習です

令和6年(2024年)9月27日(金) 12:00~14:30
参加費 1000円(当日受付) 受付開始 11:30より
資料 DVD2000円 CD1500円 北区立新町コミュニティアリーナ2F
(北区田端新町2-27-17)

【講習曲】 1. ヤ・アッドシヤル・アルン 2. シヤハルット
3. ア・サラム・アレイクム 4. オル・ハガヌス (W) 他

【講師紹介】 オーストリアのグループ生まれ 西ドイツ育ち
1976年 イスラエルに移住 踊り始める
1979年 民族舞踊の教師セミナー卒業
1988年 レゴウラクラスで教え始める
1992年 ドイツに定住後「イスラエル・タンツハウス」設立
現在は「ロクティム・イェチエフム」の編纂者
著書「イスラエル民族舞踊の聖書」CD付は世界中で非常に人気
今でも数多くのダンスを創作している

※ 急病等で本人の講習不可の場合は、日本人講師で同様の講習を行います。(参加費800円)

事前申込制 (9月20日締切)
参加中心・資料をご希望の方は
物納お振付までご連絡下さい

主催 ハヤダグーパ 助幹 090-6024-6751
協賛 FDCチェリー桜井 090-6563-3257
jimiro@gmail.com

各人線「赤土小学校前」から徒歩5分
京成本線「新三河島」から徒歩10分
JR 田端駅から徒歩12分
JR 田端駅から北千住行きバス(場44)
「田端新町1丁目」下車(乗車5分)
バス停から徒歩3分
会場に駐車場はありません

עלון מפרסם את הסדנה הראשונה שלי בטוקיו

טורו קאשימה ז"ל, היה המארח של ירון בסיוורו ביפן. לא ידוע הרבה עליו. בעיקרון, הוא בילה את השנים 1987-1991 בישראל, עבר בהצלחה קורס מדריכים בתל אביב למד עברית ונלהב כל כך מהריקודים הישראליים כך שהצטרף ללהקת המחול "גוונים", בראשון לציון, בניהולם של **אילנה שגב וטוביה טישלר**.

במשך שנים רבות, לאחר חזרתו לטוקיו, קאשימה-סאן הנחה קבוצת ריקוד קטנה בתוך משרדי ה-JCC המקומי, כפי שמזכירה **מיצ'יקו גאוף**. בוודאי הייתה קבוצת ריקודי-עם ישראלית ב-JCC במשך שנים רבות לפני 1990. המרקידה באותה תקופה נקראה רות.

טורו קאשימה, 2017. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

ינקלה לוי בביקורו בטוקיו, עם טורו קאשימה. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

בשנות ה-90 המוקדמות, מעגל הרוקדים כלל כעשרה עד שנים-עשר משתתפים יהודים ושישה עד שמונה משתתפים יפנים. המשתתפים היפנים גויסו מקבוצת ריקודי-עם בינלאומית שנקראת "מועדון נופש ארימה" בניהולו של **סאטורו סוגנומה** (菅沼 知). ההרקדות שלו כללו חצי ריקודי עם בינלאומיים וחצי ריקודי עם ישראלים.

סוגנומה-סאן היה תומך נלהב של ריקודי העם הישראליים וייחס חשיבות רבה לכך שחברי קבוצתו חווים אווירה יהודית וישראלית אותנטית לשם האותנטיות. כאשר רות חזרה לישראל, לא ניתן היה למצוא במקומה מחליף ישראלי. לכן, קאשימה-סאן, כמדריך ריקודים ישראלי מוסמך, היה הבחירה הטבעית להחליף אותה והוא גם קיבל שכר מה-JCC עבור ההדרכה שלו.

כפי שמדווחת מיצ'יקו, לימוד הריקודים בהרקדות של טורו לא עברו תמיד בצורה חלקה: ישראלית שלימדה קודם לכן בסידיני, הייתה אורחת בהרקדות ב-JCC במשך כארבעה חודשים. פעם אחת כאשר טורו לימד איתה, כבת זוג, ריקוד זוגות, נוצרה מחלוקת גלויה ביניהם לגבי הסדר המדויק של כמה מהצעדים.

כפי שנראה לעיתים קרובות במקומות אחרים, ישראלים נוטים להיתקל בבעיות הערכה ובקבלת המומחיות שלהם כמי שבאים מישראל, כלומר, ריקודי עם ישראלים שייכים לישראלים ולכן ישראלים תמיד צריכים לדעת יותר טוב.

מ-1995, מיצ'יקו רקדה פעם בשבוע בקביעות תחת הנחייתו של קאשימה-סאן. די כאב לה לראות שבמסגרת המנהיגות היפנית החדשה, המשתתפים היהודים הפסיקו בהדרגה לבוא. תוך שנה אחת בלבד, ההרקדה ב-JCC הפכה מאירוע יהודי-ישראלי-יפני לאירוע יפני לחלוטין.

מיצ'יקו היגרה לאוסטרליה בשנת 1998. שם לימדה לראשונה בפרת'; שנים לפני כן, היא הקימה את קבוצת הריקוד שלה בהוברט (טסמניה, אוסטרליה); ראה "**רוקדים-נרקודה" גיליון 112**). בשנת 2019, קאשימה-סאן מת בעקבות סרטן הערמונית.

● אזור טוקיו הגדול

אקיושי קומזאקי (駒崎 章喜), דוא"ל: za9y-kmzk@wave.plala.or.jp

אקיושי קומזאקי. צילום: מתי גולדשמיט

אם ברצונכם לרקוד היום ביפן רק ריקודי עם ישראלים, לא תוכלו להתעלם מאקיושי קומזאקי, החבר ב"ארגון המדריכים" בישראל, שמארגן הכל עבור כל מי שבא מחוץ ליפן. זה נכון במיוחד עבור יוצרי ריקודי-עם ישראלים, שכוללים את יפן בלוח הסיוורים שלהם. במקרה הזה, הם צריכים ליצור קשר איתו לפחות שלושה חודשים לפני הגעתם לפי ניסיוני, כמעט בכל מקום ביפן, התקשורת, בשפה שאינה יפנית, היא די קשה, למרות שעדיין האנגלית היא השפה הזרה המדוברת ביותר. אני עצמי הייתי די בר מזל להיעזר במשך שבועות רבים, אם לא חודשים, במיצ'יקו גאוף שמאוד עזרה לי, במיוחד

סוגנומה-סאן היה תומך נלהב של ריקודי העם הישראליים וייחס חשיבות רבה לכך שחברי קבוצתו חווים אווירה יהודית וישראלית אותנטית לשם האותנטיות.

הסדנה הראשונה שלי בטוקיו. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

כפי שנראה לעיתים קרובות במקומות אחרים, ישראלים נוטים להיתקל בבעיות הערכה ובקבלת המומחיות שלהם כמי שבאים מישראל, כלומר, ריקודי עם ישראלים שייכים לישראלים ולכן ישראלים תמיד צריכים לדעת יותר טוב.

אם ברצונכם לרקוד היום ביפן רק ריקודי עם ישראלים, לא תוכלו להתעלם מאקיושי קומזאקי, החבר ב"ארגון המדריכים" בישראל, שמארגן הכל עבור כל מי שבא מחוץ ליפן.

בשמירה על קשר עם קומזאקי-סאן דרך אימייל. בלעדיה, הרבה דברים בוודאי היו מתבררים כקשים הרבה יותר. במהלך הזמן שתכננתי להישאר ביפן, אקיושי הצליח לארגן עבורי שלוש סדנאות בטוקיו ובסביבתה, כאשר כל אחת מהן תוכננה להימשך בין שעתיים וחצי לשלוש שעות. הופתעתי מהבקשה שלו להציג ריקודים שאני חיברתי.

כדי להתכונן כראוי, אקיושי ביקש שאשלח את הצילומים של הריקודים יותר מחודשיים מראש. זה כלל את הריקודים: "ים אדוני", "האביב צוחק", "שחרות", "רק את קולך אשמע", "דבקה החליל", ריקוד הזוגות "אור גנוז" וכן הריקוד האחרון שלי - "א-סלאם אלייכום". כמובן שכל הריקודים הללו זמינים בחינם באתר "רוקדים".

למשתתפים בסדנאות הייתה האפשרות לרכוש חומרי לימוד שאקיושי הכין (כמו מוזיקה וקטעי ווידאו של הריקודים), וכן חולצות עם לוגו "בית התנועה הישראלי" (IHT, מינכן) שנמכרו במהירות. סדנת הריקוד הראשונה שלי התקיימה בטוקיו ב-27 בספטמבר 2024, עם קבוצה של יותר משישים משתתפים. כמו כל דבר ביפן, האירוע התרחש בדיוק בזמן, דבר שלא אמור להיות בעיה עבור "ייקה", כמוני. למשתתפי הסדנה לא הייתה העדפה מיוחדת דווקא לריקודי-עם ישראלים.

חברי "הפדרציה לריקודי-עם של טוקיו" הגיעו אף הם, כולל היו"ר, צונאו מאצומוטו (松本 恒男). את ריקוד הזוגות הדגימה איתי רקדנית מקומית שלמדה את הריקוד בצורה מושלמת מראש תוך שימוש בסרטון הלימוד שסופק. קאזוקו באנדו (板東 和子), נציגת "הפדרציה לריקודי-עם של יפן" במחוז איבראקי שבצפון טוקיו וראש קבוצת המחול הישראלי באותו מחוז, היתה לי למתורגמנית. אחרי הסדנה, הצלחתי לערוך ראיון קצר עם כל האנשים שהוזכרו לעיל.

עד פרישתו, עבד מאצומוטו-סאן (צונאו) במשרה מלאה כמהנדס מחשבים. בגיל 20 לערך, בהיותו סטודנט, התנסה לראשונה בריקודי עמים בינלאומיים. מסיבות שהוא כבר לא יכול לזכור לפרטי פרטים, הוא העדיף כבר אז את הריקודים הישראליים על הריקודים הרומניים.

כאשר האחראים על "הפדרציה לריקודי-עם של טוקיו" שמעו על פרישתו של צונאו באותה תקופה, הם ביקשו ממנו להוביל את הארגון. הם חשבו שיהיה לו מספיק זמן למטלות חדשות.

קאזוקו באנדו

צונאו מאצומוטו

צילום: מתי גולדשמיט

ריקוד במעגל בצוקובה. צילום: מתי גולדשמיט

מאז המינוי הזה שולבו ברפרטואר שלהם יותר ויותר ריקודים מתרבויות אחרות, במיוחד לאור המבנה הגילאי המשתנה של הרקדנים. לפי דבריו, ההתפתחות של ריקודי עם ישראליים בעשרים השנים האחרונות הראתה כי רבים מהריקודים החדשים פשוט מסובכים מדי עבור רוב קהל הריקוד העממי ביפן היום. פשוט, אין הרבה ריקודים חדשים, ברמת הקושי של "ים אדוני", למשל. בנוסף, רוב ההרקדות מתקיימות בתוך אולם,

דבר המצמצם את החשיפה לאנשים חדשים שאינם שייכים לקבוצות הרוקדות, במיוחד לצעירים. כדי למשוך קהל צעיר להשתתף בהרקדות, מאצומוטו-סאן מנסה לארגן אירועי ריקוד בחוץ.

קומזאקי-סאן (1941) הגיע במקור מהאזור של טוקיו אסקסה (浅草), המפורסם בזכות המקדש הוותיק ביותר בטוקיו, סנסו-ג'י (金龍山浅草寺). כפי שאופייני ביפן, תלמידי תיכון נדרשים להשתתף בחוגים נוספים לאחר בית הספר, ולכן הוא הצטרף לקבוצת ריקוד-עם בינלאומית בבית הספר שלו. הוא זוכר במיוחד ריקודים רוסיים, ישראליים וריקודים "אלפיניים" (אוסטריה).

מ-2006, תוך כדי ארגון סדנה עם דודו ברזילי, הוא התחיל לחקור ריקודים ישראליים בצורה יותר אינטנסיבית. דודו ברזילי ביקר מאז שמונה פעמים ולאחר מכן אחרים כמו **ירון בן שמחון**, **גדי ביטון**, **אבי לוי**, **נורית מלמד**, **ז'ק אוחיון**, **אייל עוזרי ואבי פרץ**. מה שהוא במיוחד אוהב בריקודים ישראליים זו המוזיקה המגוונת, כמו ב"**צל עץ תמר**" של **בני לוי**, שלדבריו לפעמים יש לה דמיון למלודיות יפניות מסוימות.

קומזאקי-סאן מרקיד פעמיים בשבוע, בימי שלישי וחמישי, עם כעשרים וחמישה משתתפים בכל אחד, והרקדה נוספת בימי ראשון פעמיים בחודש.

הירוקו סקוראי (1962, 櫻井 広子) במקור מאזור סאיטמה, צפונית לטוקיו, נחשפה לראשונה, בזמן שלמדה בקולג', בעיקר לריקודים רוסיים. למרות שבאותו הזמן, שיעורי הריקוד תמיד התחילו עם אותו שיר ישראלי "**קומה אחא**" של **רבקה שטורמן**. לאחר שסיימה את הלימודים, נישאה וגידלה את ילדיה ולמעשה עשתה הפסקה מריקוד במשך כעשר שנים. בסביבות 2005, סוף סוף הקימה את קבוצת הריקוד הבין-לאומית שלה בשם "צ'רי" (チェリ-) [אין מילה אחרת ביפנית ל"צ'רי" - כפרי].

הירוקו סקוראי.
צילום: מתי גולדשמיט

הקבוצה כוללת כשלושים משתתפים ונפגשת בבוקר ימי שישי, באופן קבוע, לריקודי עם בין-לאומיים. הקורס אחר שלה בשעות אחר הצהריים כולל רק ריקודים ישראליים. כל אחד משני הקורסים במשך של שעתיים, עולה 300 ין וביחד שני הקורסים עולים 500

ין (כשלושה דולר ועשרים וחמישה סנט או 12 שקל חדשים).

קאזוקו-סאן (1955), במקור מטוקושימה (שיקוקו, האי הקטן ביותר מבין ארבעת האיים הראשיים של יפן). מסיבות מקצוע של בעלה, הם עברו לעיר המחוז צוקובה (つくば市), כ-270,000 תושבים, מחוז איבראקי, צפונית לטוקיו), שם, בגיל כ-30, היא הצטרפה לקבוצת ריקודים בין לאומיים. כעבור חמש-עשרה שנים, באנדו-סאן עברה לריוקוסאקי (גם במחוז איבראקי) ומשלא היו שם הרקדות, פשוט הקימה שם את קבוצת הריקוד שלה.

את ריקוד הזוגות
הדגימה איתי
רקדנית מקומית
שלמדה את
הריקוד בצורה
מושלמת מראש
תוך שימוש
בסרטון הלימוד
סופק

מאז, במשך עשרים שנה, היא מלמדת כל יום ריקודים בינלאומיים. קבוצת יום חמישי שלה מעדיפה במיוחד ריקודים ישראליים. הם אוהבים את הריקודים הישראליים כי הם מאפשרים הרבה יותר לבטא רגשות אישיים לעומת ריקודים בולגריים, למשל.

בעיקרון, קבוצות הריקוד הישראליות הנוכחיות, ככל שישנן, אפשר למצוא אך ורק דרך קומזאקי-סאן. כפי שנאמר על ידו מספר פעמים, אחת הבעיות העיקריות בטוקיו היא למצוא אולם במחיר סביר. בניגוד לרבים במדינות אירופה, מוסדות נוצריים אינם מראים כל תמיכה בפעילויות כאלה.

לסיכום, קבוצות הריקוד הישראליות הן די נדירות. הרב שיר ממרכז הקהילה היהודית ביפן, גם הוא מאשר שאינו מודע לקורסים כאלה. קונסול התרבות בשגרירות ישראל בטוקיו, גיל מרקוביץ', לא הצליחה לעזור לי בחיפוש אחרי קבוצות לריקודי-עם ישראליים. אין זה מפתיע שגם באינטרנט, כשמחפשים "ריקוד עממי ישראלי ביפן", כמעט אין מה למצוא.

בגלל חוסר האפשרות להישאר לאורך זמן ביפן, לא התאפשר לי לגלות האם יש הרקדות באחד או יותר מה"קיבוצים" ביפן. לפי דיווח במגזין "הארץ" מה-8 ביוני 2023, ישנן בסביבות עשרים קהילות חקלאיות כאלה ביפן המבוססות על המודל הישראלי.

● אוסקה (2.7 מיליון תושבים)

אקירה נישיקאוהו (西川哲), דוא"ל: np5.vino@gmail.com

בגיליון 115 של "רוקדים-נירקודה", נפתלי חייט ואורלי שחר דיווחו על חוויותיהם באפריל 2024 בערב ריקודים באוסקה, שהיא העיר השלישית בגודלה ביפן. לפי הדיווח, ריקודים ישראליים הם רק חלק קטן מהרפרטואר הבינלאומי הגדול יותר בהובלת אקירה. בגלל חסמים משמעותיים בשפה, לא תמיד היה קל לתקשר עמו מראש דרך האינטרנט. הוא עצמו התחיל לרקוד לפני יותר מ-30 שנה בקבוצה באוניברסיטה וב-2019, לאחר שהמרקיד הקודם נפטר בפתאומיות, לקח על עצמו אקירה את החוג המקומי, שהיה פעיל מאז 1956.

הקבוצה, עם ממוצע של עשרה משתתפים, נפגשת פעם בשבוע ביום רביעי לשעתיים. עלות חודשית לכל ערב של שעתיים היא 2,000 ין (כ-13 דולר או 47 ש"ח). המשתתפים, בגילאים 30 עד 70. עבור לימוד ריקודים ישראליים חדשים, הוא מתבסס על ביקורים של רוקדים או יוצרים ישראליים ביפן. בנוסף, מאז פרוץ נגיף הקורונה הוא גם השתמש ב"הרק-לייב" של **עיליי שפייזק** כמקור לימוד ריקודים חדשים, אם כי בצורה די לא סדירה.

התאריך שהצעתי (כמובן יום רביעי, 25 בספטמבר 2024) לא יכול היה להתקיים כי - באופן אקראי - כוריאוגרפית בשם סילביה מקראה, כבר הזמנה לאותו ערב. היא נחשבת למומחית

קבוצת ימי חמישי בטאיפיי. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

הם אוהבים את הריקודים הישראליים כי הם מאפשרים הרבה יותר לבטא רגשות אישיים לעומת ריקודים בולגריים, למשל

בפולקלור רומני ובין השאר מנהלת את קבוצת ההופעות המקצועית "צינדראוול - יוני סיבוליו", שהוקמה ב-1944 על ידי אביה יואן מקראה. אף על פי שביקשתי מספר פעמים, לצערי, אקירה לא הצליח לספק שום תמונה שלו או של הקבוצה שלו.

● קיוטו

אימאי הידקי (秀樹今井), דוא"ל: h_imai_fd@zb3.so-net.ne.jp

קיוטו הייתה בירת יפן במשך יותר מ-1,000 שנה (1868-794) והיום, היא העיר השביעית בגדולה במדינה (ולדעתי, העיר החשובה ביותר שיש לבקר בה ביפן). אימאי מוביל קבוצת ריקוד עממי בין-לאומית בשם "להקת הריקוד העממי סאגאנו". פניות חוזרות לא נענו על ידי אימאי בגלל "חוסר זמן". בדרך חזרה הביתה, שכללה עצירה נוספת באוקיאניה, שכונתה לעתים קרובות הוואי של יפן, הוזמנתי שוב על ידי **אן-הסיאנג** (余安祥) ו**בי-יינג** (詹璧瑛), כמו שכבר דווח **בגיליון 113** של "רוקדים-נירקודה". במפגש הקבוע ביום חמישי, לימדתי את "**שמיים**" של **שלמה ממן**, ואת הריקוד שלי, "א-סלאם עליכם". עבור שיעור המתחילים פלוס [בינוניים] ביום שישי, הבחירות שלי היו "ים אדוני" ו"האביב צוחק".

קבוצת ימי שישי בטאיפיי. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

קבוצת ימי שישי בטאיפיי. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus